

Den Haag, 6 juni 2025

Reactie van de vereniging Familie- en erfrecht Advocaten Scheidingsmediators (vFAS) in het kader van internetconsultatie wetsvoorstel *Wet bescherming vermogen in het familierecht*.

De vereniging Familie- en erfrecht Advocaten Scheidingsmediators (vFAS) is een vereniging van meer dan 800 leden. Alle leden zijn als advocaat gespecialiseerd in het personen- en familie- en/of erfrecht en zijn tevens (scheidings-)mediator. Wanneer een advocaat in het bezit is van een stageverklaring of van het certificaat van de Beroepsopleiding Advocaten (leerpraktijk Familierecht) van de Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA), kan deze advocaat aspirant-lid worden bij de vFAS. Daarna wordt men pas volwaardig lid nadat een opleidingstraject tot vFAS-advocaat Scheidingsmediator of vFAS-advocaat Erfrechtsspecialist succesvol is afgerond. Dit opleidingstraject, uitgevoerd door ons eigen opleidingsinstituut IMFO (voor het erfrecht i.s.m. de Grotius Academie) is gericht op juridisch hoogwaardige kennis op het rechtsgebied in kwestie, alsmede op mediationvaardigheden op het gebied van scheidingen/ nalatenschappen en de daarbij komende conflicten.

Wij willen u bedanken voor de mogelijkheid om als beroepsorganisatie input te leveren bij de voorbereiding van het wetsvoorstel.

De reactie op de erfrechtelijke onderdelen van het wetsvoorstel (hierna genoemd onder hoofdstuk II, onderdelen 1, 2, 6 en 7) is opgesteld in overleg met de Vereniging voor Erfrecht Advocaten Nederland (VEAN).

I. Samenvatting en belangrijkste aanbevelingen

De belangrijkste op- en/ of aanmerkingen dan wel aanbevelingen luiden als volgt:

- De vFAS uit, evenals de VEAN, haar zorgen over de handhaving en uitvoerbaarheid van de regeling dat tot het opstellen van een boedelbeschrijving van het gehele vermogen van een minderjarige in geval van een erfrechtelijke verkrijging verplicht en van de regeling dat een erfrechtelijke verkrijging dient te worden gestort op een bankrekening met een BEM-clausule;
- De vFAS legt, evenals de VEAN, de vraag aan uw wetgever voor of niet ook de vervalltermijn van artikel 4:90 lid 3 BW dient te worden verlengd ter effectieve bescherming van de belangen van de minderjarige;
- De vFAS geeft, evenals de VEAN, uw wetgever in overweging om, ter zake de termijn voor de legitieme portie en de som ineens van artikel 4:35 BW, de mogelijkheid te handhaven dat een belanghebbende een redelijke termijn kan stellen waarbinnen aanspraak moet worden gemaakt op de legitieme portie, respectievelijk de som ineens op straffe van verval daarvan, a) nadat de legitimariserende/ de somgerechtigde meerderjarig is geworden, of b) gedurende de minderjarigheid nadat de kantonrechter aan de belanghebbende toestemming heeft verleend voor het stellen van deze redelijke termijn. De kantonrechter kan op deze manier toezicht uitoefenen op de keuze die de wettelijke vertegenwoordiger binnen deze termijn maakt.
- De vFAS is een voorstander van een ambtshalve toets door de kantonrechter of ook ten aanzien van het beheer en de beschikking over het vermogen van het kind een

voorziening moet worden getroffen als het vermogen van één of beide ouders onder beschermingsbewind word(t)(en) gesteld;

- De vFAS onderschrijft het voornemen van de wetgever om het ouderlijk vruchtgenot van het vermogen van het kind te schrappen;
- De vFAS kan zich erin vinden dat de rechter in specifieke situaties een bedrag vaststelt uit het vermogen van het kind ter bekostiging van de kosten en opvoeding van dat kind. De vFAS wijst wel op de toename van het aantal extra taken die de kantonrechter in dit wetsvoorstel toebedeeld krijgt en vraagt zich af of de kantonrechter daarvoor adequaat toegerust is;
- De vFAS is voorstander van de afschaffing van de onderhoudsverplichting van de stiefouder;
- De vFAS adviseert uw wetgever om de voorgestelde wijziging ter zake het LBIO niet door te voeren en om de alimentatievaststelling over te laten aan partijen, ondersteund door professionals zoals gespecialiseerde familierechtadvocaten, of aan de rechter;
- De vFAS is een voorstander van het harmoniseren van de verlengings- en verjaringstermijnen voor alle rechtsvorderingen die tijdens het huwelijk of geregistreerd partnerschap tussen echtelieden respectievelijk geregistreerd partners kunnen ontstaan in het familierecht en algemene vermogensrecht.

II. Reactie op onderdelen

In de ontwerp Memorie van Toelichting zijn de hoofdlijnen van het wetsvoorstel weergegeven in 10 punten¹ waarop hierna zal worden gereageerd.

- 1. In het erfrecht wordt verplicht het opstellen en indienen van een boedelbeschrijving van het gehele vermogen van een minderjarige in het geval van een erfrechtelijke verkrijging door de minderjarige. Buiten het erfrecht kan door de kantonrechter een beschrijving van het vermogen worden verlangd als dit in het belang van de minderjarige noodzakelijk wordt geacht.***

Het is een positieve ontwikkeling dat het wetsvoorstel de verplichting introduceert om in beginsel bij alle erfrechtelijke verkrijgingen van een minderjarige een boedelbeschrijving op te maken en niet enkel bij een wettelijke verdeling (zoals nu het geval is). De VEAN en de vFAS onderschrijven dat de boedelbeschrijving van belang is voor de (bescherming van) de vermogensrechtelijke positie van de minderjarige, ongeacht of er sprake is van een wettelijke verdeling.

Er bestaat wel een belangrijk verschil tussen de boedelbeschrijving bij de wettelijke verdeling (artikel 4:16 lid 2 BW) en de boedelbeschrijving als bedoeld in artikel 1:253ma BW nieuw. De boedelbeschrijving voor de wettelijke verdeling heeft betrekking op de gehele nalatenschap, aan de hand waarvan de geldvordering van de minderjarige kan worden vastgesteld. De boedelbeschrijving van artikel 1:253ma nieuw BW betreft het gehele vermogen van de minderjarige, inclusief de erfrechtelijke verkrijging. Om deze laatste beschrijving te kunnen maken, dient de nalatenschap aldus afgewikkeld en verdeeld te zijn, althans dient de

¹ Ontwerp MvT, Wet bescherming vermogen in het familierecht, p. 1 en 2, zie <https://www.internetconsultatie.nl/beschermingvermogenfamilierecht/b1>

erfrechtelijke aanspraak van de minderjarige (die vaak zal bestaan uit een niet-opeisbare vordering op de langstlevende partner) vastgesteld te zijn. In de praktijk kan die afwikkeling lang duren en zal de beschrijving als bedoeld in artikel 1:253ma lid 1 BW pas na langere tijd kunnen worden gemaakt. Als de kantonrechter het toezicht uitoefent, zal hij hiermee rekening dienen te houden. Over het toezicht op de naleving onderschrijven de VEAN en vFAS de kritische opmerkingen van Ter Haar in WPNR 2025/7503, par. 4.2 (p. 384-385).

De VEAN en de vFAS wijzen er voorts op dat het wenselijk is dat in de boedelbeschrijving een onderscheid wordt gemaakt tussen de erfrechtelijke verkrijging en het overige vermogen van een minderjarige. Dat kan bijvoorbeeld van belang zijn in het geval van tweetrapsmakingen, waarbij het kind voorwaardelijk vermogen verkrijgt, zodat (in ieder geval bij het in werking treden van de voorwaarde) kan worden vastgesteld welk gedeelte onder het bezwaarde vermogen valt. Een boedelbeschrijving waarin de vermogenspositie van de minderjarige voorafgaande aan de erfrechtelijke verkrijging en na ontvangst van de erfrechtelijke verkrijging wordt onderscheiden, komt ons praktisch voor.

De VEAN en de vFAS vinden het opportuun als bij een totaal vermogen van minder dan € 11.250,00 wordt volstaan met een ondertekende verklaring in plaats van een boedelbeschrijving, waarbij wordt opgemerkt dat het wenselijk voorkomt dit bedrag periodiek te indexeren, afhankelijk van de prijsontwikkeling.

2. In het geval van een erfrechtelijke verkrijging door een minderjarige dient het verkregen bedrag op een bankrekening met een BEM-clausule te worden gestort.

De voorgestelde introductie van de verplichte storting van alle erfrechtelijke verkrijgingen op een bankrekening met een BEM-clausule, is in beginsel een positieve ontwikkeling ter bescherming van het vermogen van minderjarigen. Desalniettemin roept dit bij de VEAN en de vFAS een aantal vragen op.

Vooraf wordt opgemerkt dat het belang voor de praktijk beperkt is in die gevallen waarin er sprake is van een (wettelijke verdeling met een) niet-opeisbare erfrechtelijke geldvordering van de minderjarige. In die gevallen valt er immers niets te storten.

De vraag luidt allereerst of de wetgever met de introductie van deze bepaling verlangt dat in beginsel alle erfrechtelijke verkrijgingen van een minderjarige liquide moeten worden gemaakt, zodat er een geldbedrag beschikbaar komt dat op een bankrekening met een BEM-clausule kan worden gestort? Erfrechtelijke verkrijgingen kunnen ook bestaan uit andere goederen dan een geldbedrag, zoals onroerend goed, een effectenportefeuille of kunst en antiek. De VEAN en de vFAS gaan ervan uit dat het niet de bedoeling van de wetgever is om een algemene regel te introduceren, op basis waarvan erfrechtelijke verkrijgingen van de minderjarige zoveel mogelijk te gelde moeten worden gemaakt/ moeten worden omgezet in een geldbedrag dat op een rekening met een BEM-clausule wordt uitbetaald. Zij achten dit ook niet wenselijk, juist omdat er goede redenen kunnen zijn om deze goederen niet te gelde te maken, maar deze te behouden voor de minderjarige. Zij verzoeken de wetgever om hierover duidelijkheid te verschaffen.

Voorts maken de VEAN en de vFAS zich zorgen over de handhaving en uitvoerbaarheid van deze regeling. De vraag komt derhalve op hoe de regel zal worden gehandhaafd en wat de sanctie is als de verkrijging niet op een rekening met een BEM clause wordt gestort. Is de rechtspraak wel in staat om effectief toezicht uit te oefenen op de handhaving (naleving) van deze bepaling en is er sprake van voldoende capaciteit bij de rechtspraak om de verzoeken tot uitbetaling van een bankrekening met een BEM clause binnen een redelijke termijn te beoordelen? Indien dit niet adequaat kan worden geborgd, is er wellicht sprake van een te verregaande inbreuk op het eigendomsrecht van de minderjarige, dat onder het beheer van een ouder of voogd staat.

De vraag komt tevens op of de maatregel (erfrechtelijke verkrijgingen door een minderjarige altijd op een rekening met een BEM clause) niet te draconisch is. Is er enig zicht op hoe vaak het misgaat om deze regel voor *alle* gevallen te laten gelden? De regel zou namelijk ook zo geformuleerd kunnen worden dat een brede kring van belanghebbenden de kantonrechter kan verzoeken dat deze aan de wettelijk vertegenwoordiger van de minderjarige de verplichting oplegt om de verkrijging op een rekening met een BEM clause te storten, dus uitsluitend in de gevallen dat daartoe aanleiding bestaat.

3. *Wanneer vermogen van een ouder of voogd onder bewind wordt gesteld, wordt door de kantonrechter steeds beoordeeld of ook met betrekking tot het bewind over het vermogen van het minderjarige kind een voorziening moet worden getroffen.*

De vFAS is een voorstander van een ambtshalve toets door de kantonrechter of ook ten aanzien van het beheer en de beschikking over het vermogen van het kind een voorziening moet worden getroffen als het vermogen van één of beide ouders onder beschermingsbewind word(t)(en) gesteld. Het is niet uitlegbaar dat een ouder die niet in staat wordt geacht zijn eigen vermogen te beheren en daarvoor een beschermingsbewind opgelegd krijgt, wel het vermogen van zijn of haar kinderen mag blijven beheren en daarover mag beschikken. Op de Staat rust volgen het EHRM ook een positieve verplichting om een kind te beschermen tegen verkwisting of anderszins nalatig handelen van de wettelijke vertegenwoordigers van het kind (EHRM 7 mei 2015, ECLI:ECHE:2015:0507JUD001371211, NJ2016/253 (S.L. en J.L. / Kroatië)).

4. *De regeling inzake het ouderlijk vruchtgenot, op grond waarvan ouders inkomsten uit vermogen van een minderjarige vrij kunnen besteden, wordt geschrapt.*

Met het oog op de bescherming van de vermogenspositie van het kind, die mede zijn grondslag vindt in artikel 3 IVRK (belang van het kind) en in samenhang met artikel 1 eerste Protocol EVRM (ongestoord genot van eigendom) en de positieve verplichtingen van de Staat om die rechten te waarborgen, onderschrijft de vFAS het voornemen van de wetgever om het ouderlijk vruchtgenot van het vermogen van het kind te schrappen. Op de Staat rust volgen het EHRM ook een positieve verplichting om een kind te beschermen tegen verkwisting of anderszins nalatig handelen van de wettelijke vertegenwoordigers van het kind (EHRM 7 mei 2015, ECLI:ECHE:2015:0507JUD001371211, NJ2016/253 (S.L. en J.L. / Kroatië)).

Volgens de Ontwerp Memorie van Toelichting hoeft vruchtgenot dat is genoten voor inwerkingtreding van het vervallen van het vruchtgenot niet terugbetaald te worden na grondverklaring van de ontkenning van het vaderschap (artikel 1:202 BW) en door de vernietiging van de erkenning (artikel 1:206 derde lid BW), alsmede in het geval van ontkenning van het moederschap (op grond van artikel 1:202b BW juncto artikel 1:202 BW). De vFAS kan zich ook vinden in de directe inwerkingtreding van de afschaffing van het ouderlijk vruchtgenot in combinatie met een specifieke overgangsregeling voor situaties waarin de afstammingsrelatie tussen ouder en kind wordt vernietigd of komt te ontbreken na de inwerkingtreding van de wetswijziging. De vFAS vindt het niet wenselijk dat door de wetswijziging nieuwe vorderingen zouden ontstaan op grond van vermeend ten onrechte genoten ouderlijk vruchtgenot als gevolg van een rechterlijke beslissing, terwijl onder de huidige wetgeving verhaal niet mogelijk is (artikel 1:202 lid 2 en 3 BW).

5. Ouders kunnen alleen na machtiging door de kantonrechter vermogen of inkomsten uit het vermogen van de minderjarige besteden aan de kosten van verzorging en opvoeding van de minderjarige en de kosten van de gezinshuishouding.

Met het oog op de bescherming van de vermogenspositie van het kind enerzijds, die mede zijn grondslag vindt in artikel 3 IVRK (belang van het kind), en anderzijds het welzijn van het kind, dat mede zijn grondslag vindt in artikel 27 IVRK (recht op toereikende levensstandaard) en 31 IVRK (recht op vrije tijd, recreatie en cultuur), kan de vFAS zich erin vinden dat de rechter in specifieke situaties een bedrag vaststelt uit het vermogen van het kind ter bekostiging van de kosten en opvoeding van dat kind.

De vFAS wijst wel op de toename van het aantal extra taken die de kantonrechter in dit wetsvoorstel toebedeeld krijgt en vraagt zich af of de kantonrechter daarvoor adequaat toegerust is. Is de keuze voor de kantonrechter ook voor dit onderdeel van de voorgenomen wetswijziging een bewuste keuze? In dit licht vraagt de vFAS zich af of het vaststellen van een bijdrage uit het vermogen ter besteding van de kosten van de verzorging en opvoeding van de minderjarige en de kosten van de gezinshuishouding, niet beter kan worden neergelegd bij de familierechter/ alimentatierechter, die specifieke ervaring heeft met het berekenen en vaststellen van de kosten van verzorging en opvoeding van kinderen.

6. De uitzonderingen op de aanspraak van een kind tot de leeftijd van 21 jaar op een geldbedrag voor levensonderhoud jegens de erfgenamen van een overleden ouder (de som ineens) worden geschrapt en de som ineens wordt gestort op een bankrekening met een BEM-clausule.

De VEAN en de vFAS zijn voorstander van het schrappen van de uitzonderingen op de aanspraak van een kind tot de leeftijd van 21 jaar op de som ineens in de zin van artikel 4:35 BW. Uit de praktijk blijkt dat er (mede) door deze ruime uitzonderingen in relatief weinig gevallen een

(geslaagd) beroep op artikel 4:35 BW wordt gedaan. Na schrapping van deze uitzonderingen heeft de rechter de mogelijkheid om aan de hand van alle omstandigheden van het geval, rekening houdende met de behoefte van het kind, de draagkracht van de overlevende ouder en de verantwoordelijkheid van de erflater (overeenkomstig Gerechtshof Arnhem – Leeuwarden 1 december 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:9090) te kunnen beslissen over de toekenning van een som ineens.

De verplichting om de som ineens te storten op een bankrekening met een BEM-clausule komt de VEAN en de vFAS als passend voor, juist omdat er in veel situaties sprake kan zijn van tegenstrijdige belangen tussen de minderjarige en de wettelijk vertegenwoordiger. Als de minderjarige bijvoorbeeld enig erfgenaam is van de overleden ouder, dan verkleint de som ineens als bedoeld in artikel 4:35 BW zijn verkrijging als erfgenaam. De som ineens komt onder het beheer van de wettelijke vertegenwoordiger (vaak de andere ouder), die deze dient aan te wenden voor de kosten van verzorging en opvoeding, respectievelijk levensonderhoud en studie. Rechterlijke controle daarop middels een bankrekening met een BEM-clausule dient de bescherming van de vermogensrechtelijke belangen van de minderjarige, waarbij wel van belang is dat adequaat en tijdig op verzoeken om een opname van de bankrekening door de kantonrechter wordt beslist.

7. Twee vervaltermijnen in het erfrecht worden voor minderjarigen en jongmeerderjarigen verlengd en de schrapping van de mogelijkheid om een redelijke termijn te stellen.

De VEAN en de vFAS staan in beginsel positief tegenover de verlenging van de vervaltermijnen voor de som ineens van artikel 4:35 BW (artikel 4:37 lid 1 BW) en voor de legitieme portie (artikel 4:85 lid 1 BW). De vermogensrechtelijke positie van de minderjarige wordt hiermee versterkt. De minderjarige is niet meer afhankelijk van het optreden van zijn wettelijk vertegenwoordiger, hetgeen wenselijk is omdat er sprake kan zijn van tegenstrijdige belangen tussen de minderjarige en de wettelijke vertegenwoordiger.

De VEAN en de vFAS signaleren wel een aantal praktijkproblemen en zorgpunten:

- Hoe weet de minderjarige dat er vanaf de meerderjarigheid alsnog een beroep op de som ineens en de legitieme portie kan worden gedaan? In hoeverre is deze mogelijkheid bij de minderjarige bij het bereiken van de 18 jarige leeftijd bekend en zal hiervan adequaat gebruik (kunnen) worden gemaakt?
- Het is bij dit wetsvoorstel mogelijk dat bijna 23 jaar na het overlijden van de erflater nog een beroep op de legitieme portie wordt gedaan. In hoeverre zijn de benodigde stukken en administratie nog beschikbaar om tot een adequate vaststelling van de legitieme portie te komen? De wettelijke bewaartermijn zal voor diverse stukken immers al ruim verstreken zijn;
- Voor overige belanghebbenden bestaat er geruime tijd onzekerheid over de vraag of er nog een beroep op de legitieme portie zal worden gedaan. In de ontwerp Memorie van Toelichting wordt beschreven dat belanghebbenden daarmee

rekening kunnen houden, zeker als bekend is dat erflater kinderen had. Dat is echter niet altijd bekend. Middels een gerechtelijke vaststelling van het vaderschap kunnen belanghebbenden vele jaren na een overlijden nog met een aanspraak van een legitimaris worden geconfronteerd. Voor bijvoorbeeld goede doelen die erfgenaam zijn, betekent dit dat zij zeer geruime tijd er rekening mee moeten houden dat nog een legitieme portie moet worden voldaan en zij enkel kunnen leunen op de bescherming van artikel 1:207 lid 5 BW. Daarbij geldt (zie Hoge Raad 19 februari 2010, *NJ* 2010, 295) dat degene(n) die (reeds) voor de gerechtelijke vaststelling van het ouderschap als erfgenaam golden, niet als 'derden' als bedoeld in art. 1:207 lid 5 tweede zin BW worden aangemerkt en in zoverre geen derdenbescherming genieten. Ingevolge art. 1:207 lid 5 derde zin BW hoeven zij echter niet terug te geven hetgeen verbruikt of verteerd is. In hoeverre is dat wenselijk?

- De mogelijkheid om door een belanghebbende aan een minderjarige een redelijke termijn te stellen waarbinnen de minderjarige aanspraak moet maken op de legitieme portie, op straffe van verval van de legitieme portie (huidig artikel 4:85 lid 1 BW) komt blijkens het wetsvoorstel te vervallen. Dat geldt ook voor de mogelijkheid om een redelijke termijn te stellen voor de aanspraak op de som ineens van artikel 4:35 BW, als bedoeld in artikel 4:37 lid 1 BW. Mede gelet op het belang van de rechtszekerheid voor andere belanghebbenden (zie de opmerking hiervoor) houden de VEAN en de vFAS uw wetgever de optie voor om aan artikel 4:85 lid 2 BW nieuw en artikel 4:37 lid 2 BW nieuw één of meer mogelijkheden toe te voegen. De VEAN en de vFAS komt het in ieder geval redelijk voor dat vanaf het moment dat de (ten tijde van het overlijden van de erflater minderjarige) legitimaris respectievelijk somgerechtigde meerderjarig wordt een belanghebbende aan hem/ haar een redelijke termijn mag stellen waarbinnen moet worden verklaard of hij/ zij aanspraak maakt op zijn legitieme portie respectievelijk som ineens, op straffe van verval daarvan. Zo kan er al eerder in de periode tussen 18 en 23 jaar voor de legitieme portie respectievelijk voor 21 jaar voor de som ineens duidelijkheid ontstaan over de vraag of aanspraak wordt gemaakt op de legitieme portie respectievelijk de som ineens. Op deze manier vindt er op dit punt tevens een gelijke behandeling plaats van de legitimaris die meerderjarig is op het moment van overlijden van de erflater, en de legitimaris die minderjarig is op het moment van overlijden van de erflater maar gedurende de vervaltermijn meerderjarig wordt. In beide situaties kan dan een redelijke termijn worden gesteld. De VEAN en de vFAS verwijzen in dit verband ook naar Ter Haar in WPNR 2025/7503, par. 4.7.1, blz. 388, die stelt dat een redelijke wetstoepassing van dit wetsvoorstel met zich zou moeten brengen dat zodra de legitimaris meerderjarig is, hem alsnog een redelijke termijn kan worden gesteld als hiervoor bedoeld.
- Verder menen de VEAN en de vFAS dat er ook een voorziening kan worden getroffen voor het stellen van een redelijke termijn ter zake de legitieme portie respectievelijk som ineens gedurende de periode van minderjarigheid, waarbij een beter evenwicht

wordt bereikt tussen de rechtszekerheid van andere belanghebbenden en de bescherming van minderjarigen. De VEAN en de vFAS menen dat bij uw wetgever de vrees bestaat dat de wettelijke vertegenwoordiger ook wanneer aan hem/ haar een redelijke termijn wordt gesteld zoals hier bedoeld, niet of niet correct een beroep op de legitieme portie respectievelijk de som ineens doet. Wij houden uw wetgever voor dat er een tussenvorm denkbaar is die aan beide belangen tegemoet komt, bijvoorbeeld door de betrokkenheid van de kantonrechter als toezichthoudende instantie. Bijvoorbeeld: "De belanghebbende behoeft toestemming van de kantonrechter voor het stellen van een redelijke termijn gedurende de minderjarigheid." De kantonrechter is op deze manier op de hoogte van de termijnstelling en kan toezicht op de beslissing van de wettelijke vertegenwoordiger uitoefenen.

Een belangrijke inhoudelijke opmerking is dat de VEAN en de vFAS constateren dat uw wetgever niet een verlenging van de vervaltermijn van artikel 4:90 lid 3 BW voorstelt. Is dat een bewuste keuze? Artikel 4:90 lid 3 BW bepaalt dat de bevoegdheid van een legitimaris tot inkorting van een gift vervalt, na verloop van een hem daarvoor door de begiftigde gestelde redelijke termijn, en uiterlijk vijf jaren na het overlijden van de erflater. Als deze vervaltermijn voor de inkorting van giften niet voor de minderjarige wordt verlengd, betekent dit dat de minderjarige bij een beroep op zijn legitieme portie later dan 5 jaren na het overlijden van erflater enkel nog op de erfrechtelijke verkrijgingen kan (laten) inkorten, maar niet meer op giften. Dat zou kunnen betekenen dat een minderjarige legitimaris alsnog met lege handen kan komen te staan. Een voorbeeld. Stel dat een erflater overlijdt als de legitimaris 7 jaar oud is, dat de legitieme portie $\frac{1}{4}$ bedraagt, de nalatenschap nihil is, maar de legitimaire massa € 100.000,00 bedraagt als gevolg van een gift aan een derde. De legitieme portie van de legitimaris bedraagt in dat geval € 25.000,00. Als de legitimaris als hij 19 jaar oud is een beroep doet op de legitieme portie, dan kan hij deze niet meer verhalen. De erfgenamen zijn weliswaar aansprakelijk voor de legitieme portie (artikel 4:79 sub a BW) maar hoeven deze niet te voldoen, omdat de legitieme portie de nalatenschap te boven gaat (artikel 4:80 lid 2 BW). De legitimaris zou dan moeten aankloppen bij de begiftigde en de gift moeten inkorten (artikel 4:79 sub b BW jo. artikel 4:89 lid 1 BW), maar dat is niet meer mogelijk vanwege het verstrijken van de vervaltermijn van artikel 4:90 lid 3 BW. Dan resteert voor de legitimaris dus nog slechts de aansprakelijkstelling van zijn wettelijk vertegenwoordiger die niet tijdig een beroep op de legitieme portie heeft gedaan en de gift niet tijdig heeft ingekort. Is dit de bedoeling van uw wetgever?

8. De onderhoudsplicht voor stiefouders wordt afgeschaft.

Op basis van het wetsvoorstel komt de wettelijke onderhoudsplicht van stiefouders jegens hun stiefkinderen te vervallen. Uit de ontwerp Memorie van Toelichting blijkt dat de gedachtegang achter deze afschaffing *met name* is dat de *biologische* ouders primair verantwoordelijk zijn voor hun kinderen. Het afschaffen van de onderhoudsplicht van stiefouders kan als een stap worden gezien in de beweging om (complexe) scheidingen en de vervolgens ontstane situaties uit het juridische kader te halen en (dus) minder ingewikkeld te maken (zie p. 1 ontwerp1 MvT).

Veel familierechtadvocaten ervaren regelmatig dat de onderhoudsplicht van stiefouders enkel tot méér discussie leidt en berekeningen complex maakt. Alimentatie is vaak al een bron van geschillen, omdat de meeste ouders vinden dat zij als alimentatieplichtige te veel betalen dan wel te weinig ontvangen als alimentatiegerechtigde. Op het moment dat er een stiefouder in beeld komt, wordt dat gevoel vaak enkel versterkt en is het bereiken van een minnelijke regeling moeilijker. Bovendien - en dat bevestigt het onderzoeksrapport van de focusgroep ook - draagt een stiefouder in de regel bij aan het gezin. Het gezin wordt nu eenmaal door beide echtelieden onderhouden op het moment dat zij beiden een inkomen hebben. Het afschaffen van de onderhoudsplicht betekent dus niet dat minderjarigen steeds financieel in een slechtere positie komen te verkeren. Op het moment dat de stiefouder niet werkt, dan was er sowieso al niets "te halen" in het kader van de onderhoudsplicht, en verslechtert de positie dus evenmin.

Het voorgaande in overweging nemende is de vFAS voorstander van de afschaffing van de onderhoudsplicht voor stiefouders.

Wat overigens niet terug te lezen is in de ontwerp Memorie van Toelichting, is of er ook is nagedacht over de situatie dat de ouder en stiefouder *samen* kinderen krijgen. Hoe dient daarmee omgegaan te worden? In de praktijk wordt er door de oorspronkelijke ouder dan immers regelmatig gesteld dat er sprake is van een relevante wijziging van omstandigheden, omdat diens draagkracht over méér kinderen verdeeld moet worden. Hoe echter om te gaan met de stiefouder bij het maken van een berekening? Diens draagkracht wordt namelijk *feitelijk* aangewend om óók in de kosten van de stiefkinderen te voorzien. Dat is wellicht een vraag die moet worden uitgewerkt in het Rapport Alimentatienormen.

9. *Er komt een wettelijke grondslag voor het maken van berekeningen van kinder- en partneralimentatie door het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen (hierna te noemen: het "LBIO").*

Ten aanzien van dit onderdeel van het wetsvoorstel mist de vFAS een goede onderbouwing.

De vFAS vraagt zich af waarom het precies wenselijk is dat er een wettelijke grondslag komt voor een (her-)berekening door het LBIO? En hoe wordt gewaarborgd dat die berekeningen *kwalitatief* goed zijn, en dus de partijen die een berekening laten maken ook daadwerkelijk deugdelijk voorgelicht worden? In de praktijk zien familierechtadvocaten met regelmaat berekeningen van het LBIO die niet kloppen. Als men vindt dat het LBIO een prominentere rol moet verkrijgen, dan moet ook worden nagedacht over de uitvoering.

Bovendien wordt het LBIO op basis van dit voorstel zowel het orgaan dat achterstallige alimentatie kan incasseren als het orgaan dat partijen adviseert en informeert over de af te spreken alimentatie (en dus veelal ook de vaststelling ervan). Daarmee wordt de Trias Politica doorkruist, omdat het LBIO dan "twee petten op" heeft. De vFAS adviseert "Schoenmaker, blijf bij je leest". Het LBIO is er om onderhoudsbijdragen te *innen*. Er is geen (valide) reden te lezen in het wetsvoorstel waarom die taak uitgebreid zou moeten worden.

Volgens het wetsvoorstel zou het LBIO ook een berekening kunnen gaan maken op verzoek van één van partijen. De vFAS is hier geen voorstander van. De vFAS vraagt zich af wat het doel en de meerwaarde is van het maken van dergelijke berekeningen door het LBIO? Dit kan bovendien aanleiding vormen tot het opstellen van vele berekeningen, bijvoorbeeld bij iedere (beperkte) wijziging van omstandigheden. Wat de status is van een dergelijke berekening is ook niet duidelijk, zeker nu rechtszoekenden het LBIO beschouwen als semioverheid. De vFAS adviseert de wetgever om de alimentatievaststelling over te laten aan partijen, ondersteund door professionals zoals gespecialiseerde familierechtadvocaten, of aan de rechter.

10. Voor rechtsvorderingen tussen echtgenoten en geregistreerde partners die voortvloeien uit het huwelijksvermogensrecht wordt een verjaringstermijn van vijf jaren in de wet opgenomen. De verlening van de verjaringstermijn voor deze en andere rechtsvorderingen tussen echtgenoten en geregistreerde partners wordt gesteld op drie jaar na het eindigen van het huwelijk of het geregistreerde partnerschap.

De vFAS is een voorstander van het harmoniseren van de verlengings- en verjaringstermijnen voor alle rechtsvorderingen die tijdens het huwelijk of geregistreerd partnerschap tussen echtelieden respectievelijk geregistreerd partners kunnen ontstaan in het familierecht en algemene vermogensrecht. Een eenduidige toepassing van de verlengings- en verjaringstermijn in boek 1 BW en boek 3 BW en voor zover de aard van betrokken verhouding zich daar niet tegen verzet ook daarbuiten, geeft duidelijkheid voor de direct betrokkenen en doet recht aan de systematiek van de gelaagde structuur van het Burgerlijk Wetboek. Rechtsvorderingen tussen echtgenoten op andere grond dan artikel 1:141, zesde lid, BW zijn ook niet per definitie minder complex, dat daarvoor een kortere verlengingsgrond gerechtvaardigd is. De vFAS kan zich ook vinden in de verhoging van de verlengingstermijn van zes maanden naar drie jaar na het huwelijk of beëindiging van het geregistreerd partnerschap. De praktijk leert dat zes maanden veelal te kort zal zijn om zich een goed beeld te vormen van de eigen vermogensrechtelijke positie, mogelijke vorderingen en de omvang daarvan. De verjaringstermijn van vijf jaar biedt een goede balans tussen enerzijds voldoende tijd voor een echtgenoot of partner om inzicht te verkrijgen in de eigen rechtspositie en een weloverwogen beslissing te kunnen nemen om wel of niet een vordering in te stellen tegen de voormalig echtgenoot of partner en anderzijds de rechtszekerheid van de andere echtgenoot of partner om op enig moment niet meer te hoeven rekenen op een dergelijke vordering van de ex-echtgenoot of ex-partner. Stuitingshandelingen binnen de verjaringstermijn kunnen die termijn altijd nog verlengen.

Overgangsrecht: de wetgever stelt voor de wijziging van artikel 3:320 BW alleen van toepassing te laten zijn op rechtsvorderingen tussen echtgenoten of partners van wie het huwelijk respectievelijk partnerschap nog niet beëindigd is of ten aanzien waarvan de termijn van de grond voor verlenging nog niet is verstreken op het moment van inwerkingtreding van de wetswijziging. Dat betekent dat de wetswijziging direct ingaat op de datum van inwerkingtreding, maar geen terugwerkende kracht heeft. (Ex-)echtgenoten en (voormalig) partners worden op deze wijze maximaal beschermd, doordat de langere verlengingstermijn gelijk ingaat, maar tegelijkertijd

reeds verjaarde vorderingen, omdat de verlengingstermijn van zes maanden al was verstreken, niet meer kunnen herleven. De vFAS kan zich hierin vinden.

Tot slot

De vFAS spreekt nogmaals dank uit voor de mogelijkheid om als beroepsorganisatie input te leveren bij de voorbereiding van het wetsvoorstel. De vFAS is graag bereid om haar standpunten nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
vFAS, vereniging Familie- en erfrecht Advocaten Scheidingsmediators

mr. Glenda Raap
voorzitter